

Zitting 1974-1975

13 410

Wijziging van de Leerplichtwet 1969 en de School- en cursusgeldwet 1972
(Verlenging leerplicht tot tien jaar)

Nr. 6

Memorie van antwoord
Ontvangen 13 juni 1975

Het verheugt mij dat de leden van de fractie van de P.v.d.A. zich in grote lijnen kunnen verenigen met de voorgestelde verlenging van de leerplicht tot tien jaar en de uitbreiding van de gedeeltelijke leerplicht tot twee dagen voor de 16-jarigen. In antwoord op de vraag van deze leden of in het l.b.o. en m.a.v.o. en dan met name in die streken waar de groep zwak gemotiveerde leerlingen relatief groot is, nog bijzondere faciliteiten worden verleend, deel ik u mede dat op dit moment helaas nog niet bekend is aan welke scholen zwak gemotiveerde leerlingen voorkomen. Een enige maanden geleden via de inspectie ingesteld onderzoek heeft weinig concrete zaken opgeleverd. Ik ben echter bereid aan scholen, waar dergelijke leerlingen zijn ingeschreven, enige faciliteiten toe te staan in de vorm van enige extra-taakeenheden ten behoeve van een betere begeleiding c.q. een kleinere groepsgrootte voor de betrokken leerlingen in het vierde leerjaar. Dienaangaande heb ik op 26 mei jl. een circulaire toegezonden aan de scholen voor l.b.o. en m.a.v.o.

Met betrekking tot de door de leden van de P.v.d.A.-fractie gestelde vraag in hoeverre ik tegemoet ben gekomen aan het verzoek tot verbetering van de faciliteitenregeling ten behoeve van de ontwikkeling van tweedagenprogramma's voor de 16-jarigen merk ik het volgende op. Met de Bijzondere Commissie van het Georganiseerd Overleg is overeenstemming bereikt over de nadere uitwerking van de faciliteitencirculaire ten behoeve van het komende cursusjaar. In een aanvullende circulaire zal het begrip 'grote instituten' aanzienlijk worden verruimd.

Het effect van deze verruiming is, dat een beduidend groter aantal instituten dan aanvankelijk in de bedoeling lag, voorzover zij geconfronteerd worden met specifieke moeilijkheden, voor het ontvangen van extra faciliteiten in aanmerking zal kunnen komen.

Voorts heb ik alsnog besloten voor het komende cursusjaar garanties in de personele sfeer te verstrekken op basis van prognose. De bijzondere commissie heeft zich akkoord verklaard met de voorgestelde praktische uitvoering.

Met betrekking tot de toekomstige situatie merk ik op, dat het in mijn voor-nemen ligt om onder bepaalde voorwaarden voor de langere duur faciliteiten beschikbaar te stellen ten behoeve van zowel de personele als de materiële uitgaven. Ik moge in dit verband verwijzen naar de in de nota 'Naar het participatie-onderwijs', die op 29 mei 1975 aan de Tweede Kamer is aangeboden, geformuleerde beleidsvoornemens.

In antwoord op de vraag dienaangaande van dezelfde leden, kan ik u mededelen dat binnen enkele weken een wetsontwerp zal worden ingediend dat de mogelijkheid opent voor een verplichting tot inschrijving bij meerdere onderwijsinstituten van partieel leerplichtigen die gedurende twee dagen per week onderwijs volgen. Ten aanzien van de wijziging van de School- en cursusgeldwet 1972 zijn de in de memorie van toelichting genoemde kosten van een jaar langer schoolgeldvrijdom gebaseerd op de leerlingenaantallen en de gemiddelde kosten per leerling voor die jaren. Uitgegaan is van een jaarlijkse stijging van de kosten per leerling van $\pm 20\%$. De genoemde bedragen van f 42 mln. voor 1976, f 53 mln. voor 1977 en f 66 mln. voor 1978 zijn als volgt opgebouwd:

1976: 150 500 leerlingen \times f 279 = f 42 mln.

1977: 158 000 leerlingen \times f 335 = f 53 mln.

1978: 164 000 leerlingen \times f 402 = f 66 mln.

Het bedrag van f 30,8 mln., dat in de memorie van toelichting op de begroting 1975 vermeld staat, is gebaseerd op leerlingenaantallen en gemiddelde kosten per leerling zoals die in 1974 bekend waren.

Voor wat betreft de kosten van de tweedaagse partiële leerplicht voor 15-jarigen het volgende: het aantal partieel leerplichtige 15-jarigen zal in 1976 8100 bedragen, waarvan 5700 zullen deelnemen aan het vormingswerk en 2400 aan het overige parttime onderwijs. Het vormingswerk is ongeveer even duur als het volledig dagonderwijs, nl \pm f 3500 per leerling. Het overige parttime onderwijs is goedkoper, zodat per saldo de invoering van de 10-jarige leerplicht \pm 4 mln bedraagt (de besparingen zijn kleiner dan de kosten). Voor de jaren 1977 en 1978 geldt hetzelfde. Het aantal deelnemers aan het vormingswerk zal teruglopen, terwijl het aantal leerlingen voor het overige parttime onderwijs constant zal blijven. Hierdoor blijft het kostensaldo op 4 mln.

Ik wens buiten elke twijfel te stellen dat ik evenals de leden van de P.v.d.A.-fractie in beginsel de koppeling van leerplicht en schoolgeldvrijdom blijf erkennen.

Evenals de Regering acht ik het onderwijs van grote betekenis zowel voor de functionering en de ontwikkeling van de samenleving als voor de kwaliteit van het individueel bestaan.

Ik beschouw het onderwijs daarom als een collectief goed, dat in beginsel ten laste moet komen van de algemene middelen.

In de door de hier bedoelde leden aangehaalde notitie inzake de geleidelijke afschaffing van de school-, cursus- en examengelden (Tweede Kamer, zitting 1974-1975, 13 100 hoofdstuk VIII nr. 3, bijlage IV) ben ik uitvoerig ingegaan op het voornemen van de Regering te komen tot de afschaffing van de individuele bijdrage in de kosten van het onderwijs. In dat stuk is gesteld, dat met het oog op andere prioriteiten in en buiten het onderwijs de afschaffing niet anders dan geleidelijk en in fasen zal kunnen geschieden.

Verder is vermeld welke criteria bij die fasering zullen worden gehanteerd. Nadrukkelijk werd daarbij gesteld, dat de tijdstippen waarop die fasen zouden kunnen intreden afhankelijk zullen zijn van de budgettaire mogelijkheden en de afweging ten aanzien van andere noodzakelijke of wenselijke prioriteiten.

Bij de opstelling van de rijksbegroting voor onderwijs en wetenschappen voor het dienstjaar 1975 en de meerjarenramingen tot en met 1978 ging de Regering, op grond van de inzichten die toen golden, er destijds van uit dat met de afschaffing van het schoolgeld van het vierde leerjaar van het secundair onderwijs in aansluiting op de invoering van een tienjarige leerplicht, eerst bij de begroting voor het dienstjaar 1979 rekening moet worden gehouden.

Aan het indienen van het onderhavige voorstel tot versnelde invoering van de leerplichtverlenging liggen mede overwegingen welke betrekking

hebben op de werkgelegenheid ten grondslag. Gelet op de prioriteiten in het regeringsbeleid die thans bekend zijn en gesteld moeten worden, ziet de Regering evenwel geen budgettaire mogelijkheid om de, in verband met de onderhavige leerplichtverlenging tot tien jaar aan te passen, schoolgeldvrijdom nog vóór 1 augustus 1978 te laten ingaan.

De leden van de K.V.P. geven als hun mening te kennen, dat het aspect van de werkgelegenheid, zoals dit in de memorie van toelichting wordt gehanteerd, een oneigenlijk en aan het onderwijs wezensvreemd argument is in de discussie rond de verlenging van de leerplicht.

Opgemerkt zij, dat noch in de memorie van toelichting op het wetsontwerp noch in de brief van de ministers van sociale zaken en onderwijs en wetenschappen van 20 februari 1975 aan de Tweede Kamer, de werkgelegenheidsproblematiek als het belangrijkste argument voor de uitbreiding van de leerplicht wordt aangevoerd. De verlenging van de leerplicht vindt primair zijn bestaansgrond in de noodzaak van een langduriger deelname aan het voortgezet onderwijs ter voorbereiding op de deelname aan het maatschappelijk leven. In dit verband dient mede naar aanleiding van een door de A.R.P.-fractie gestelde vraag met betrekking tot de wenselijkheid van langere deelname aan het onderwijs ten behoeve van een adequate maatschappelijke voorbereiding, te worden opgemerkt, dat bij de behandeling van de Nota inzake onderwijs- en arbeidsmaatregelen voor werkende jongeren (stuk nr. 10 904, zitting 1970-1971) volledige overeenstemming bestond met betrekking tot de noodzaak van uitbreiding van de leerplicht tot 12 jaar. Dit behoeft geen verwondering te wekken aangezien de bedoelde wenselijkheid, zoals o.m. moge blijken uit de gedachtenvorming met betrekking tot de permanente educatie, ook thans nog vrij algemeen wordt onderstreept.

Anders dan door de leden van de K.V.P.-fractie wordt verondersteld dient in mijn opvatting de leerplicht niet te worden gehanteerd als een instrument ten behoeve van de regulering van de vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. In de memorie van toelichting wordt slechts geconstateerd dat het bijkomend effect van de te treffen maatregel in de vorm van het vrijkomen van een aantal arbeidsplaatsen op zich genomen positief dient te worden beoordeeld. Dit feit, reeds eerder vermeld in de brief van 20 februari jl., heeft niet tot gevolg dat de wijziging van de Leerplichtwet 1969 mede ondertekend behoort te worden door de Minister van Sociale Zaken.

De leden behorende tot deze fractie, die bedenkingen hebben tegen het voornemen de leerplichtverlenging niet terstond vergezeld te doen gaan van schoolgeldvrijdom, moge ik, ten einde niet in herhalingen te vervallen, verwijzen naar het antwoord dat ik hiervoor gaf op de bezwaren ter zake van de fractie van de P.v.d.A. In antwoord op de door de leden van de K.V.P.-fractie gestelde vraag kan worden opgemerkt, dat de Leerplichtwet 1969 geen belemmering oplevert voor deelname van volledig leerplichtige 15-jarigen aan full-time experimenten, gericht op het tot stand brengen van participatieonderwijs. Immers deze experimenten vallen onder het begrip 'school' in de zin van de Leerplichtwet 1969. Toepassing van artikel 3, derde lid, van de Leerplichtwet 1919, de zogenaamde vervangende leerplicht, zal inderdaad slechts mogelijk zijn tijdens het laatste leerjaar, globaal gesproken voor 15-jarigen. Ten aanzien van 14-jarigen is momenteel alleen ontheffing van het arbeidsverbod mogelijk indien artikel 3, derde lid, van de Leerplichtwet 1969 toepassing heeft gevonden. Deze ontheffingsmogelijkheid is niet gekoppeld aan een leeftijd.

Ten aanzien van de faciliteiten die ik zal toestaan aan scholen voor l.b.o. en m.a.v.o. verwijs ik naar mijn antwoord op de vraag ter zake van de leden van de P.v.d.A.-fractie. Dienaangaande is overeenstemming bereikt met de Bijzondere Commissie van het Georganiseerd Overleg. Deze faciliteiten gelden mede ten aanzien van de scholen voor 3-jarig m.a.v.o. en l.a.v.o.

De nog leerplichtige abiturienten van de m.a.v.o.-3 scholen kunnen doormoeten naar m.a.v.o.-4 en naar bepaalde sectoren van het m.b.o.

De l.a.v.o.-abituriënten kunnen doorstromen naar het l.b.o. Naar mijn oordeel is het niet gewenst voor de hierbedoelde abiturienten een speciale heffing van de leerplicht mogelijk te maken. Inderdaad is er nog geen totaalbeeld van de ervaringen die met het 4-jarig l.b.o. zijn/worden opgedaan. Wel moet ik u erop wijzen dat reeds in 1972 met toepassing van artikel 25 van de Wet op het voortgezet onderwijs aan 70 l.t.s.'en toestemming is verleend tot de ontwikkeling van nieuwe in het Besluit l.b.o./l.a.v.o. passende opleidingen.

Enkele experimentele opleidingen zijn zelfs nog eerder gestart (Hoofddorp in 1964, bouwtechniek 1970, consumptieve techniek 1970, grafische techniek 1971, Limburg (Heythuysen c.s.) 1970, Twente-project 1971, Budel c.a. 1971, algemene beroepenvoorbereiding i.t.o. 1969).

Deze experimenten zijn mede van betekenis geweest voor de voorschriften in het Besluit l.b.o./l.a.v.o. Zij hebben zich echter niet specifiek gericht op weinig gemotiveerde leerlingen. Dit was veel meer het geval met het individueel beroepsonderwijs dat zich sedert plm. 1960 ontwikkelde en bij verschillende experimentele opleidingen was betrokken.

Naarmate de ontwikkelingen van moderne werkvormen (projectonderwijs, groepswerk, diverse praktica, takensystemen enz.) doorwerken, mag worden verwacht dat het l.b.o. meer dan voorheen opvangmogelijkheden biedt ook voor hen die bij de oude vormgeving van het onderwijs uitvielen. Uiteraard is niet te ontkennen, dat er naar de ervaring leert, een categorie niet of nauwelijks leerbereide leerlingen zal kunnen overblijven. Deze problematiek is in zoverre onderkend, dat enige jaren geleden reeds aan een l.t.s. een experimentele opleiding met een groep van deze leerlingen is begonnen, helaas met een negatief resultaat doordat de leerkrachten onvoldoende konden worden ondersteund door een zekere deskundigheid.

Inmiddels is onlangs aan een technische school een experimentele opleiding voor deze categorie leerlingen gestart met inschakeling van de schoolbegeleidingsdienst en het vormingsinstituut aldaar. Bovendien is in overweging een landelijk onderzoek naar de aanwezigheid van deze categorie leerlingen, naar de oorzaken van de niet-leerbereidheid en maatregelen, die wellicht een oplossing zouden kunnen bieden.

De oplossing moet, naar het voorkomt, niet worden gezocht in een nieuwe vorm van categoriaal onderwijs, maar in meer flexibiliteit bij en individualisering van het bestaande onderwijs.

Hoewel er uiteraard een duidelijke relatie is tussen het Besluit l.b.o./l.a.v.o. en het Eindexamenbesluit l.b.o. wil dit niet zeggen dat bepaalde onderwijskundige ontwikkelingen afhankelijk zijn van de integrale invoering van het laatstgenoemde besluit. De mogelijkheden om te komen tot onderwijskundige ontwikkelingen en vernieuwingen liggen reeds besloten in het Besluit l.b.o./l.a.v.o.

In de hierboven reeds genoemde beleidsnota 'Naar het participatieonderwijs' wordt uitgegaan van de gedachte dat het participatieonderwijs zich als vorm van volledig dagonderwijs primair dient te richten op degenen, die na de beëindiging van hun deelname aan de eerste fase van het voortgezet onderwijs, kiezen voor het deelnemen aan verschillende maatschappelijke verbanden en die op grond daarvan gebaat zijn bij het ontwikkelen van vormen van onderwijs, waarbij het beginsel van participierend leren centraal staat.

Deze gedachte vindt steun in de overweging, dat de organisatorische en inhoudelijke vormgeving van de eerste fase van het voortgezet onderwijs voor een belangrijk deel (en zeker voorzover het gaat om de categorie van deelnemers, die op jeugdige leeftijd aan het arbeidsproces wensen deel te nemen) door het vierjarig worden van het l.b.o. reeds zijn beslag heeft gekregen.

Mede als gevolg daarvan neemt het overgrote deel van de 15-jarigen reeds sinds langere tijd in toenemende mate deel aan het voortgezet volledig dagonderwijs. Het behoort dan ook primair tot de taak van deze onderwijsvorm om de hierbedoelde leeftijdscategorie op verantwoorde wijze op te vangen. Indien in uitzonderingsgevallen de daarvoor noodzakelijke condi-

ties ontbreken, voorziet de wet in de mogelijkheid om de betrokken deelnemers te doen opvangen door het part-time onderwijs.

Inderdaad kan niet worden ontkend, dat uit het feit, dat reeds vele 15-jarigen volledig dagonderwijs volgen, niet automatisch voortvloeit dat dit volledig dagonderwijs dan ook als voor alle 15-jarigen geschikt onderwijs mag worden aangemerkt. Echter mag evenmin op voorhand van de veronderstelling worden uitgegaan dat alle part-time onderwijs zonder meer reeds in staat is om de betrokken 15-jarigen gedurende twee dagen per week op verantwoorde wijze op te vangen. De ervaring met de tweede dag voor de 15-jarigen heeft dit duidelijk gemaakt. Zowel bij het vierjarig l.b.o. als bij het part-time onderwijs, dat tweedagenprogramma's verzorgt, gaat het om onderwijs in ontwikkeling. Deze ontwikkeling wordt dezerzijds met extra faciliteiten ondersteund en bevorderd. In dit verband dient eraan te worden herinnerd, dat reeds in de Nota inzake onderwijs- en arbeidsmaatregelen voor werkende jongeren vooropgesteld werd, dat de verbetering van de positie van de werkende jongeren èn door het ontwikkelen van een gehele nieuwe onderwijsvorm (het participatieonderwijs) èn door het aanbrengen van verbeteringen in het bestaande stelsel van algemeen funderend onderwijs behoorde te worden verwezenlijkt.

In verband daarmee is ook de wijze waarop het onderwijs ten behoeve van bijv. de 13- en 14-jarigen wordt ingericht, van invloed op de positie van de werkende jongeren.

Ik acht het niet juist om te spreken over participatieonderwijs voor 15-jarigen. Het participatieonderwijs is bedoeld voor hen, die, na de beëindiging van hun deelname aan de eerste fase van het voortgezet onderwijs, aan maatschappelijke verbanden wensen deel te nemen en voor wie het gewenst is een vorm van onderwijs te ontwikkelen, waarvan de inrichting voor een belangrijk deel bepaald wordt juist door deze deelname.

De 15-jarigen zullen in het algemeen, als gevolg van de veranderingen die zich hebben voltrokken binnen de eerste fase van het voortgezet onderwijs, geen deel uitmaken van de hierbedoelde categorie.

Bij het ontwikkelen van onderwijs- en vormingsmogelijkheden voor de 16-18-jarigen vormt het feit, dat deze jongeren voor een groot deel in een arbeidssituatie geplaatst zijn met alle onderwijskundige problemen die daaraan inhaerent zijn, gedurende de eerstkomende jaren nog een onvermijdelijk gegeven. Het streven is echter gericht op het tot stand brengen van nieuwe vormen van onderwijs, waarbij de deelname aan het arbeidsproces (en aan andere maatschappelijke verbanden) niet langer als een vooraf gegeven feit wordt beschouwd maar uitdrukkelijk als onderwijsmogelijkheid wordt gehanteerd. Dit streven zal eerst kunnen worden verwezenlijkt na de ontwikkeling van het zgn., reeds in de Nota inzake onderwijs- en arbeidsmaatregelen voor werkende jongeren genoemde, nieuw part-time onderwijs. Uit het voorgaande volgt dat er geen sprake is van een beleidsombuiging in de door de leden van de K.V.P.-fractie bedoelde zin.

Het doet mij genoegen dat de leden van de V.V.D.-fractie instemmen met verlenging van de leerplicht.

Ten aanzien van de vraag van deze leden naar het aantal beschikbare plaatsen in het l.b.o., moet ik opmerken dat op dit moment slechts globale cijfers bekend zijn, zodat nog niets meegedeeld kan worden over de situatie in iedere l.b.o.-vestiging.

Voor wat betreft de extra-faciliteiten verwijs ik naar hetgeen reeds hierboven in antwoord op een vraag van de fractie van de P.v.d.A. vermeld is.

Deze leden vrezen, dat het niet verwezenlijken van een jaar langer schoolgeldvrijdom bij de verlenging van de leerplicht, voor de ouders van de betrokken leerlingen teleurstellend zal zijn. Ik betreur dit uitstel evenzeer als deze ouders. Zoals in de memorie van toelichting op het onderhavige wetsontwerp reeds vermeld, is de groep 15-jarigen die wanneer de leerplicht niet wordt verlengd, de school zal verlaten, relatief klein. Dit is het gevolg van de

groeïende waardering van de belanghebbenden, zowel de ouders of verzorgers als de jeugdigen zelf, voor het voortgezet onderwijs. Ik verwacht dan ook dat wanneer deze kleine groep straks door de leerplichtverlenging verplicht wordt een jaar langer volledig onderwijs te volgen, het schoolgeld dat eerst boven een zekere inkomens- en/of vermogensgrens naar draagkracht wordt geheven, slechts door een nog geringer aantal ouders of verzorgers als prohibitief zal worden ervaren.

In antwoord op door de leden van de V.V.D.-fractie naar voren gebrachte bezwaren tegen de invoering van de tweede dag gedeeltelijke leerplicht voor de 16-jarigen zonder dat nog voldoende bekend is over de evaluatie van de tweedaagse leerplicht voor 15-jarigen, merk ik het volgende op. Zoals ook reeds werd gesteld in de brief van 20 februari 1975 acht ik de invoering van de tweede dag gedeeltelijke leerplicht voor de 16-jarigen met ingang van augustus 1975 noodzakelijk met het oog op de voortgang van de vernieuwing van het onderwijs aan de werkende jongeren. Het feit dat nog niet voldoende gegevens beschikbaar zijn over de wijze waarop de invoering van de tweede dag voor de 15-jarigen in 1974 in onderwijskundige zin is uitgewerkt, diende in het kader van de overwegingen die ten grondslag liggen aan de beleidsvorming met betrekking tot de 16-jarigen tegen de bovenbedoelde noodzaak te worden afgewogen. Ik heb gemeend de noodzaak van continuïteit in het in 1974 in gang gezette proces van onderwijsvernieuwingen het zwaarst te moeten laten wegen. Ook in het komende cursusjaar zullen zich bij het opstellen en uitvoeren van de tweedagenprogramma's zonder twijfel nog veel moeilijkheden voordoen. Hieruit mag echter niet worden geconcludeerd dat de invoering van de tweede dag voor de 16-jarigen derhalve beter kan worden uitgesteld.

Zodanig uitstel zal immers, zoals ook reeds in de brief van 20 februari jl. werd opgemerkt, op zijn beurt weer geheel andere problemen doen ontstaan, als gevolg waarvan het tot stand komen van betere onderwijsvoorzieningen voor de werkende jongeren in aanzienlijke mate zou worden vertraagd.

De onderwijskundige en organisatorische aspecten van de invoering van de tweede dag voor de 16-jarigen zijn inmiddels – voor zover zij op dit moment voorzienbaar zijn – geregeld. Ik moge in dit verband verwijzen naar de circulaire van 21 februari 1975, bevattende voorschriften ten behoeve van de tweedagenprogrammering en naar de in overleg met de Bijzondere Commissie van het Georganiseerd Overleg getroffen faciliteitenregeling.

Voor wat betreft de onderwijskundige argumentatie voor de invoering van de 10-jarige leerplicht, die naar de mening van de leden van de A.R.P.-fractie in de toelichting op het wetsontwerp ontbreekt, zij verwezen naar de hierboven geformuleerde reactie op de door de leden van de K.V.P.-fractie gemaakte opmerkingen en gestelde vragen.

Met betrekking tot de, eveneens door de leden van de A.R.P.-fractie gemaakte opmerking, dat het nog een punt van overweging dient uit te maken of voor de 17-jarigen een leerplicht danwel een leerrecht zal moeten worden ingevoerd, merk ik op dat de vraagstukken, die verband houden met de introductie van een leerrecht in ons land nog onvoldoende zijn onderkend en doordacht.

Vast staat in ieder geval dat de invoering van een leerrecht een maatregel van veel wijdere strekking is dan de verdere uitbreiding van de gedeeltelijke leerplicht. De toekenning van een leerrecht verwijst immers o.m. naar het complexe en nog onopgeloste vraagstuk van het educatief verlot als onderdeel van de problematiek rond de permanente educatie. In het algemeen gaat het daarbij om de vraag op welke wijze en onder welke voorwaarden de educatieve mogelijkheden ten behoeve van brede groepen in onze samenleving, waaronder met name ook de volwassenen, kunnen worden verrijkt en hoe het recht om van deze mogelijkheden gebruik te maken kan worden veiliggesteld.

Het standpunt van de regering onderschrijvend, dat in beginsel leerplicht en schoolgeldvrijdom gekoppeld behoren te zijn, vroegen deze leden wanneer in verband met de voorgenomen verlenging van de leerplicht tot tien jaar ingaande 1 augustus 1975, de invoering van een jaar langer schoolgeldvrijdom dan wel zal kunnen worden verwacht. Hiervoor heb ik naar aanleiding van de opmerkingen van de leden van de fractie van de P.v.d.A. meege-deeld dat de regering voornemens is de bedoelde aanpassing van de schoolgeldvrijdom op 1 augustus 1978 te doen ingaan.

Met betrekking tot de regeling van de vervoerskosten voor b.l.o.-leerlingen merk ik op dat deze los staat van de leerplicht.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de C.H.U.-fractie in hoeverre voorbereidingen zijn getroffen voor de opvang van de nieuwe leerplichtigen door het l.b.o., deel ik u mee dat verwacht mag worden, dat het l.b.o. qua capaciteit de nieuwe leerplichtigen wel kan opvangen. In onderwijskundig op-zicht heeft het l.b.o. sinds de uitbreiding van de leerplicht in de vijftiger jaren de meeste ervaring met de opvang van minder leerbereide leerlingen. Niet ontkend kan worden, dat de categorie leerlingen, die thans onder de uitbrei-ding van de leerplicht vallen bijzondere eisen stelt. Bij het l.b.o. bestaat van ouds veel bereidheid om vormen van aangepast onderwijs te ontwikkelen. Over de onderhavige maatregel is daarom met het l.b.o. geen apart overleg gevoerd.

In het kader van het beleid, gericht op de verbetering van het onderwijs aan werkende jongeren, wordt door mij grote betekenis toegekend aan de inte-gratie van het vormingswerk en het beroepsbegeleidend onderwijs. Deze inte-gratie is slechts mogelijk in het kader van de invoering van tweedagenpro-gramma's. Om die reden zou het een verkeerde beleidskeuze zijn indien overeenkomstig de door de leden van de C.P.N.-fractie gedane suggestie, in plaats van de tweede dag voor de 16-jarigen de eerste dag gedeeltelijke leer-plicht voor de 17-jarigen zou worden ingevoerd.

In de aard en de mate van de samenhang tussen de gedeeltelijke leerplicht en jeugdwerkloosheid bestaat ook thans nog onvoldoende inzicht. Dat de in-voering van de stimuleringspremieregeling niet heeft kunnen voorkomen, dat onder de groep van 15-jarigen een niet onaanzienlijke jeugdwerkloos-heid bestaat zegt op zich genomen nog niets van deze samenhang.

Vaststaat dat de invloed van de gedeeltelijke leerplicht op het ontstaan of op het toenemen van jeugdwerkloosheid een onderdeel is van een complex geheel van factoren, die van invloed zijn op de werkgelegenheid. Het is niet mogelijk om de relatieve invloed, die aan deze factoren dient te worden toe-gekend met voldoende mate van zekerheid te bepalen.

De mening van de leden van de C.P.N.-fractie die vinden dat budgettaire be-zwaren – in aanmerking genomen ook de bedragen die er naar schatting mee gemoeid zijn – niet tot uitstel van de invoering van een jaar langer schoolgeldvrijdom zou mogen leiden, deel ik niet.

Voor de tekorten zouden immers compensaties elders bij het onderwijs moeten worden gevonden. Er is geen mogelijkheid in de huidige krappe si-tuatie bij het onderwijs bezuinigingen aan te brengen zonder de kwaliteit er- van in gevaar te brengen. De leden van de P.P.R.-fractie moge ik verwijzen naar mijn antwoord op de van P.v.d.A.-zijde gemaakte opmerkingen.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de leden van de P.S.P.-fractie deel ik mee dat de School- en cursusgeldwet 1972 de schoolgeldheffing niet afhankelijk maakt van de leerplicht maar van het leerjaar dat de leerling in het secundair onderwijs volgt.

Het ligt in de bedoeling dat artikel II op 1 augustus 1978 in werking treedt.

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J.A. van Kemenade